

Старонкі гісторыі: узнікненне першых прафсаюзаў у Віцебскай губерні

Мандрык І.У.

Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Маішэрава”, Віцебск

У артыкуле разглядаецца важнейшы этап у гістарычным шляху прафсаюзных арганізацый Віцебскай губерні. Сістэмна раскрываецца перыяд стварэння і станаўлення грамадскіх арганізацый працоўных, якія з часу свайго заснавання імкнуліся выконваць ахоўныя і прадстаўнічыя функцыі.

Мэта даследавання – выяўленне прычын вытокаў прафсаюзнага руху на Віцебшчыне ў кантэксце іншых тэрыторый Паўночна-Заходняга краю, адзнака дзейнасці яго структур у забеспячэнні абароны работнікаў наёмнай працы на дакастрычніцкім этапе свайго існавання.

Матэрыял і метады. *У артыкуле ўжыты ўведзеныя раней у навуковы зварот выданні, у якіх раскрываецца гістарычны шлях прафсаюзнага руху Беларусі і Віцебскай губерні, дакументы Дзяржаўнага архіва Віцебскай вобласці, архіва Віцебскага абласнога аб’яднання прафсаюзаў. Пры даследаванні прымяняліся сістэмны, лагічны, параўнальны і праблемны метады.*

Вынікі і іх абмеркаванне. *У канцы XIX – пачатку XX ст. у Паўночна-Заходнім краі Расіі пачынаецца аб’яднанне рабочых у прафесійныя арганізацыі. Галоўнай задачай у іх дзейнасці на гэтым этапе з’яўляецца патрабаванне годных умоў працы, справядлівай аплаты за працу і своечасовай яе выплаты. Лідзіруючае становішча ў стварэнні прафсаюзных арганізацый сярод беларускіх губерняў займала ў гэты час Віцебская губерня.*

Заклучэнне. *Гістарычны экскурс па дадзенай праблеме дазваляе сцвярджаць, што заснаванне прафсаюзаў у Віцебскай губерні, як і ўвогуле на беларускай тэрыторыі, пачынаецца ў час першых выступленняў рабочых супраць несправядлівых вытворчых адносін. Асэнсаванне свайго цяжкага становішча прывяло працоўны клас да неабходнасці сумеснай абароны сваіх законных правоў і інтарэсаў. Менавіта стачачныя камітэты, якія ўпарта вялі барацьбу з уладамі і работадаўцамі, з’яўляюцца папярэднікамі прафесійных саюзаў у Беларусі. Нягледзячы на складанасць умоў, адсутнасць вопыту, іх дзейнасць на гэтым этапе мела важкія дасягненні. Практычна ва ўсіх буйных гарадах Беларусі адбылося аб’яднанне рабочых, а разам з тым масавае фарміраванне прафсаюзаў на вытворчым прынцыпе. Віцебшчына ў гэтай справе займала лідзіруючыя пазіцыі. Прафсаюзныя арганізацыі прадпрыемстваў губерні сталі выкарыстоўваць сувымерныя з патрабаваннем часу формы і метады работы, не выключаючы палітычных патрабаванняў.*

Ключавыя словы: *ахоўныя функцыі, аб’яднанне рабочых, забастовачны рух, справядлівая аплата працы, фабрычна-заводская прамысловасць.*

Pages of History: Emergence of First Trade Unions in Vitebsk Province

Mandrik I.V.

Educational Establishment “Vitebsk State P.M. Masherov University”, Vitebsk

A most important stage in the historical road of trade unions in Vitebsk Province is considered in the article. The period of the establishment and maturation of public organizations of working people, which from the time of their emergence strived to perform protection and representative functions, is revealed in a systematic way.

The purpose of the research is to reveal reasons of the sources of trade union movement in Vitebsk Province in the context of other territories of the North-Eastern Region, evaluation of its branches’ activities in providing protection of employees on the pre-October stage of its existence.

Material and methods. *Publications, which reveal the historical road of the trade union movement in Belarus and Vitebsk Province, are used in the article as well as documents of the State Archive of*

Vitebsk Region, Vitebsk Region Trade Union Association Archive in research circulation. The system, logical, comparative and problem methods were applied in the research.

Findings and their discussion. *In the late XIX – early XX centuries in the North-Eastern Region of Russia workers started uniting in trade unions. The main task of their activities at that stage was demanding proper conditions of work, fair and timely wages. Vitebsk Province took the leading position in establishing trade unions among Belarusian Provinces at that time.*

Conclusion. *The historical overlook into the issue under consideration makes it possible to state that the foundation of trade unions in Vitebsk Province, as on the territory of Belarus in general, started during first demonstrations of workers against unjust job relations. Understanding of their own exploited state lead the working class to the necessity in joint defense of their legal rights and interests. Strike committees which fought with the authorities and employers were the predecessors of trade unions in Belarus. In spite of the complexity of conditions, absence of experience, their activities were successful at that stage. Practically in all big cities of Belarus consolidation of workers took place and, simultaneously, mass organization of trade unions according to job areas. Vitebsk Province took the leading position. Trade unions of the Province industries started using forms and methods of work which corresponded to the requirements of time, including political demands.*

Key words: *protection functions, unions of workers, strike movement, fair wages, factory industries.*